

Osobnost sluchově postiženého

Osobnost člověka

- zahrnuje celek psychických jevů
- **biologické faktory**
  - psychické jevy jsou zakotveny v organismu a jsou **projevem činnosti nervové soustavy** → jedinečnost psychiky určitého jedince
  - **genetická výbava** jedince - ovlivňuje řadu podstatných charakteristik psychiky
  - **celkový tělesný vzhled** jedince
- **faktory sociální**
  - člověk se jako skutečně lidská bytost vyvíjí až právě v kontaktu s ostatními lidmi

- **další podstatný faktor**
  - *vlastní aktivita člověka, jeho reakce na okolní svět, na vztahy, jeho vlastní činnost vyvolávající odezvu okolí, jeho prožívání vlastní činnosti i toho, jak na ni okolí reaguje*

Sluchové postižení

- stejně tak jakýkoliv jiný defekt „*nepostihuje jen určitý orgánový defekt, ale ovlivňuje celou osobnost postiženého a vytváří specifickou sociální situaci.*“ (Vágnerová, 1999, str.98)

Vliv prostředí

- podněty pro rozvoj SP jedince
- zajištění co možná nejvíce příležitostí k získání potřebných zkušeností
- ne vždy připraveno na to, že se bude muset postarat o takového jedince a nedokáže se s tím jen tak vyrovnat.
- **reakce rodičů na postižení dítěte**

Fáze reakce rodičů na postižení jejich dítěte (Vágnerová, HadjMoussová, 2003, str.23)

1. fáze šoku a popření
2. fáze postupného vyrovnávání
3. fáze smlouvání

4. fáze vyrovnání a přijetí skutečnosti

rodina

- zásadní vliv na vývoj a formování osobnosti dítěte
- **podněty** – kvantitativně a kvalitativně vhodné či nevhodné

- určuje především :
  - předpoklady **vývoje osobnosti** dítěte,
  - **první zkušenosti, které dítě prožívá, ovlivňující budování jeho vlastní identity** a zásadním způsobem determinující interpretaci všech dalších sociálních zkušeností, se kterými se v budoucnu setká.

dítě

- si vytváří obraz o sobě samém a na základě toho vytváří i vztahy se svým sociálním prostředím

kvalitní pomoc odborníků

kamarádi, spolužáci, učitelé, vychovatelé, širší příbuzenstvo, ...

Míra odlišnosti sluchově postižených v psychologické oblasti

- závislá na:
  - a) *závažnosti sluchového postižení (druhu a rozsahu sluchové vady)*
  - b) *době vzniku SP*
  - c) *včasném diagnostikování vady*
  - d) *specializované komplexní péči*
  - e) *sociálních podmínkách vývoje (tzn. na prostředí, v němž dítě vyrůstá a na těch, které toto prostředí utváří)*
  - f) *přítomnosti či nepřítomnosti přidruženého postižení*
  - g) *zájmu samotného SP*
  - h) *volbě komunikačního prostředku*

Míra dosažených komunikačních kompetencí

- **rozsah podnětů**, které lze aktuálně vnímat a zároveň mají informační význam, je mnohem **menší než u slyšících**.

- omezení možnosti vnímat nebo rozlišovat zvukové podněty a chápat jejich význam se projeví **potížemi v oblasti osvojení a využití orální řeči**.

- neslyšící a těžce sluchově postižení užívají zpravidla jiný komunikační systém než řeč, který vyhovuje jejich možnostem a potřebám.

- **podnětová deprivace**
- **komunikační bariéra**

- **u sluchově postižených**

- neprobíhá v plném rozsahu **proces zvnitřňování komplexu norem v podobě verbálně sdělených požadavků, příkazů a hodnocení jejich plnění**, pomocí kterých se běžně rozvíjí schopnost sebeovládání, nedochází u nich k dostatečné fixaci všech běžných forem chování.

- projeví se to **chyběním pocitů studu nebo viny**

- často si ani **neuvědomují zodpovědnost za své jednání.**

Aspekty ovlivňující vývoj SP (Fengler, Jansen, 1999)

a) **společenské postoje a předsudky**

b) **sebepojetí sluchově postižených**

c) **zvláštní podmínky a efekty socializace**

Sociální a emocionální chování sluchově postižených a jejich osobnost

- *zvýšená agresivita*
- *impulzivní chování*
- *citová deprivace*
- *povrchnost*
- *ulpívání na konkrétních věcech a současnosti*
- *egocentrismus*
- *neschopnost empatie*
- *apatie*
- *rezignovanost*
- *slabá fantazie*
- *nesamostatnost*
- *sebepřeceňování*
- *rigidita*
- *sugestibilita*
- *nedostatek sebedůvěry*
- *sociální nezralost, atd.*

Charakteristika jednotlivých skupin sluchově postižených

- nedoslýchaví
- neslyšící
- postlingválně nedoslýchaví dospělí
- ohluchlí
- jedinci s kochleárním implantátem

Nedoslýchaví

- rozmanitá skupina osob
- pomocí sluchadel mohou vnímat mluvenou řeč a i když omezeně, tak mohou akustickou zpětnou vazbou kontrolovat řeč vlastní
- největší vliv na vývoj nedoslýchavého mají *časové faktory a spontánně působící podmínky sociálního vývoje*
- prelingválně n.
- postlingválně n.

- komunikace

Neslyšící

- ti, u kterých se „*v raném dětství (pre-, peri- nebo postnatálním věku) vyskytlo před ukončením osvojení hlasité řeči (tedy prelingválně) tak těžké postižení sluchu, že jeho funkční zdatnost je vysoce postižena až téměř k totálnímu omezení.*“
- hlavní roli hraje zrakový analyzátor podporovaný analyzátozem sluchovým
- pro svůj vývoj potřebují odpovídající komunikační prostředek - ZJ
- nutnost/vhodnost kontaktu s dospělým neslyšícím
- komunikace

Postlingválně nedoslýchaví dospělí

- *od ohluchlých se liší tím, že v hlasité řečové komunikaci je možno podpořit schopnost využití zbytku sluchu, aby rozuměli*
- mluvenou řeč se naučili přirozenou cestou
- nedoslýchavost získaná v mládí

- *komunikace*

Ohluchlí

- *děti, mladiství a dospělí lidé, u kterých totální nebo praktická hluchota nastala po ukončení spontánního osvojení řeči (tedy postlingválně)*
- *ihned po ohluchnutí*
- *připravit ohluchlého jedince na překonání psychické zátěže*
- *hlavní problém - psychologický*
- *možnost CI*
- *komunikace*

Jedinci s kochleárním implantátem

- *ohluchlí s KI*

- *neslyšící s KI*